

AJER
AKADEMIC JOURNAL OF
EDUCATIONAL RESEARCH

ISSUE 4

**AKADEMIC JOURNAL
OF EDUCATIONAL RESEARCH (AJER)
INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL**

April 2025

WWW.AJERUZ.COM

International Scientific Journal
AKADEMIC JOURNAL OF EDUCATIONAL RESEARCH (AJER)
April 2025

Tashkent 2025

Ravshonov Mirjalol Ixtiyor o'g'li
Chirchiq davlat pedagogika universiteti

Milliy g'oya, ma'naviyat asoslari va huquq ta'limi yo'nalishi 4 – bosqich talabasi

Annotatsiya: Mazkur maqolada yoshlarning shaxsiy rivojida o'qituvchi va ota-onaning o'zaro hamkorligi, bu hamkorlikning tarbiyaviy ahamiyati, shakllari va samaradorligi haqida ilmiy-nazariy asoslar bayon etiladi. Oila va maktabning uzviy aloqasi orqali bolalarda ijtimoiy faollik, axloqiy yetuklik, mustaqil fikrlash kabi sifatlar shakllanishi yoritiladi.

Kalit so'zlar: shaxsiy rivojlanish, tarbiya, o'qituvchi, ota-ona, hamkorlik, ijtimoiylashuv, pedagogik ta'sir.

Abstract: This article describes the scientific and theoretical foundations of the mutual cooperation of teachers and parents in the personal development of young people, the educational significance, forms and effectiveness of this cooperation. The formation of such qualities as social activity, moral maturity, independent thinking in children through the integral connection of family and school is highlighted.

Keywords: personal development, upbringing, teacher, parents, cooperation, socialization, pedagogical influence.

Аннотация: В статье рассматриваются научно-теоретические основы взаимодействия педагогов и родителей в развитии личности молодежи, воспитательное значение, формы и эффективность этого взаимодействия. Благодаря тесной связи семьи и школы происходит формирование у детей таких качеств, как социальная активность, нравственная зрелость, самостоятельность мышления.

Ключевые слова: развитие личности, воспитание, педагог, родители, сотрудничество, социализация, педагогическое воздействие.

Zamonaviy jamiyatda yosh avlodning barkamol, ongli, mustaqil fikrlovchi shaxs bo'lib kamol topishi muhim ijtimoiy vazifalardan biridir. Bu jarayon esa, avvalo, oila va ta'lim muassasasida olib boriladigan uzviy tarbiyaviy ishlar orqali amalga oshiriladi. O'qituvchi va ota-onaning hamkorlikda harakat qilishi yoshlarning shaxsiy rivojida asosiy poydevor bo'lib xizmat qiladi. Maqolaning asosiy maqsadi — oila va maktab hamkorligining yoshlar tarbiyasidagi o'rnini tahlil qilishdir.

Shaxsiy rivoj tushunchasining mohiyati. Shaxsiy rivoj — bu bolaning aqliy, axloqiy, emotsional, jismoniy va ijtimoiy sohalaridagi o'sishi, o'zini anglash va jamiyatga moslashish jarayonidir. Bu rivojlanish ichki va tashqi omillarning o'zaro ta'siri asosida shakllanadi [1]. Oila — bu birinchi tarbiya maktabi bo'lsa, maktab — uni mustahkamlovchi ijtimoiy institutdir. Bu ikki muhim institutning o'zaro hamkorligi esa bolaning to'laqonli shaxs sifatida shakllanishida beqiyos ahamiyatga ega. Maktab

o'quvchilari bilan quyidagi metodlarni bajarish orqali samarali dars tashkil qilishimiz mumkin:

“Monitoring va tahlil” metodini bajarish tartibi (7-sinflar misolida):

1. Maqsadni aniqlash

Vazifa: Monitoringni nima uchun olib borilayotgani belgilanadi.

Misol: “7-sinf o'quvchilarining o'z-o'zini baholash, ijtimoiy faollik va intizomga oid shaxsiy rivojlanish darajasini aniqlash.”

2. Asbob-uskunalarini tayyorlash

Vazifa: Monitoringda foydalaniladigan vositalar tayyorlanadi.

Misollar: O'quvchilar uchun psixologik test (masalan: “Men kimman?” testlari);

So'rovnoma varaqalari (motivatsiya, darsga munosabat, ota-onaning ishtiroki haqida);

Ota-onalar uchun anketalar (farzand tarbiyasi va darsdagi faoliyatga munosabat bo'yicha);

O'qituvchi tomonidan yuritiladigan “Shaxsiy rivoj kundaligi”.

3. Monitoringni o'tkazish

Vazifa: Belgilanadigan vaqt oralig'ida monitoring vositalari orqali ma'lumot yig'iladi.

Amaliyot: O'quvchilarga testlar va so'rovnomalar beriladi;

Ota-onalar bilan suhbatlar o'tkaziladi (masalan, “Farzandim qanday inson bo'lib ulg'ayayapti?” mavzusida);

O'qituvchi kundalik kuzatuvlarini yozib boradi (darsga tayyorgarligi, xulq-atvori, sinfdoshlar bilan munosabat).

4. Natijalarni tahlil qilish

Vazifa: Yig'ilgan ma'lumotlar asosida umumiy holat baholanadi.

Usul: a) Jadval va grafiklar tuzish orqali o'zgarishlar ko'rsatiladi; b) Ijobiy va salbiy jihatlar tahlil qilinadi; c) Farzandining yutuq va kamchiliklari haqida ota-onalarga xulosalar beriladi.

Misol: “Bahorgi monitoring natijasiga ko'ra, 7-“B” sinfida 65% o'quvchi o'zini yetarli darajada baholay olmayapti. 30% o'quvchi ota-onasi bilan muloqoti yetarli emas.”

5. Taqdimot va muhokama

Vazifa: Ota-onalar, o'quvchilar va pedagoglar bilan natijalarni baham ko'rish.

Amaliyot: - “Shaxsiy rivoj – sinf ko'zgusi” mavzusida ota-onalar yig'ilishi;

- O'quvchilar bilan individual suhbatlar;

- O'qituvchilar bilan pedagogik maslahat (metodbirlashma yig'ilishi).

6. Takliflar va chora-tadbirlar ishlab chiqish

Vazifa: Kuzatuv va tahlil asosida shaxsiy rivojlanishga yo'naltirilgan amaliy ishlar belgilanadi.

Misol: Kam faollik ko'rsatgan o'quvchi uchun ota-ona bilan "haftalik rejalar" tuzish; Har oyda "O'zini eng yaxshi namoyon qilgan o'quvchi" burchagini tashkil etish; Ota-onalar bilan psixologik maslahatlar yo'lga qo'yish.

Xulosa: Monitoring va tahlil metodi – bu o'quvchining shaxsiy rivojini tizimli o'rganish, ota-ona va o'qituvchi ishtirokida muhim qarorlarni birgalikda qabul qilish imkonini beradi. 7-sinflarda bu metod nafaqat nazorat, balki tarbiyaviy yondashuv, ishonchli hamkorlik vositasi bo'lib xizmat qiladi.

Ota-onaning tarbiyaviy roli. Ota-ona bola hayotidagi ilk namuna, birinchi murabbiy hisoblanadi. Farzandning xulq-atvori, dunyoqarashi, qadriyatlar tizimi aynan oilada shakllanadi [2]. Ota-onaning tarbiyadagi ishtiroki quyidagi jihatlar orqali namoyon bo'ladi:

- Farzand bilan yaqin muloqotda bo'lish;
- Ijoiy shaxsiy fazilatlarni namoyon etish;
- Intizom va mas'uliyatni o'rgatish;
- O'qituvchi bilan doimiy aloqada bo'lish.

Ota-onaning faolligi bolaning o'zini qadrlashi va o'ziga bo'lgan ishonchini oshiradi. Bunda quyidagi metodlar bilan ishlashimiz mumkin:

Axborot-ma'rifiy metodlar.

Mazmuni: Ota-onalarni pedagogik bilim va ko'nikmalar bilan qurollantirish orqali ularni tarbiyaviy jarayonga faol jalb etish.

- Qo'llanilishi: a) Ma'ruzalar, seminar-treninglar;
- b) Tarbiyaviy broshyura va bukletlar tarqatish;
- c) Ota-onalar uchun onlayn vebinarlar.

Samarasi: Ota-onalarning pedagogik madaniyati oshadi, ular farzandi bilan ishlashda aniq yondashuvga ega bo'ladi.

O'qituvchining tarbiyaviy funksiyasi. O'qituvchi — bilim beruvchi bo'lish bilan birga, shaxsiy yetakchi, tarbiyachi va maslahatchi hisoblanadi [3]. U quyidagilar orqali shaxsiy rivojga ta'sir ko'rsatadi:

- a) Ijtimoiy me'yorlar va qadriyatlarni o'rgatish;
- b) Bolaning ijtimoiy holatini aniqlab, to'g'ri yondashuvni tanlash;
- c) Mustaqil fikr yuritishga undash;
- d) Oila bilan doimiy aloqa o'rnatish.

O'qituvchining pedagogik mahorati bolaning o'ziga bo'lgan munosabatini shakllantirishda katta rol o'ynaydi.

O'qituvchi va ota-ona hamkorligi shakllari. Tarbiyaviy jarayonda quyidagi hamkorlik shakllari samarador hisoblanadi:

- 1) Ota-onalar yig'ilishi;
- 2) Individual suhbatlar;
- 3) Uyga tashriflar (pedagogik monitoring);

4) Onlayn muloqot va maslahatlar (zamonaviy vositalar orqali);

5) Birgalikdagi tarbiyaviy tadbirlar: seminar, ekskursiya, tadbirlar.

Bunday faoliyatlar ota-onani o'z farzandining tarbiyasiga bevosita jalb etadi [4].

Monitoring va tahlil metodlarini ko'rib chiqamiz:

Mazmuni: Farzand tarbiyasidagi muvaffaqiyatlar va muammolarni aniqlash, muayyan yo'nalishda tuzatishlar kiritish.

Qo'llanilishi:

- So'rovnomalar va testlar (ota-onalar uchun);
- Diagnostika kartalari (o'quvchi holati bo'yicha);
- Tarbiyaviy kundaliklar yuritish.

Samarasi: O'qituvchi va ota-ona farzand shaxsiy rivojidagi o'zgarishlarni kuzatib boradi va aniq chora-tadbirlar belgilaydi.

Tarbiyaviy hamkorlik samaradorligi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, ota-ona va o'qituvchi o'rtasidagi faol hamkorlik:

- » O'quvchilarda yuqori o'zlashtirish ko'rsatkichlarini;
- » Shaxsiy mas'uliyat va tashabbuskorlikni;
- » Kam ijtimoiy muammo va nizolarni;
- » Emotsional barqarorlikni ta'minlaydi.

Amerikalik pedagog J. Epstinning tadqiqotlariga ko'ra, o'z farzandi ta'limi va tarbiyasiga faol jalb bo'lgan ota-onalarning bolalari ko'proq muvaffaqiyat qozonadi. Ushbu yo'nalish bo'yicha "Hamkorlikda qaror qabul qilish" metodi bilan tahlil qilamiz:

Mazmuni: O'qituvchi, ota-ona va o'quvchi o'zaro muhim masalalarni birgalikda muhokama qilib, umumiy qarorga kelishadi.

Qo'llanilishi:

- 1) O'quvchilarning xatti-harakatlari bo'yicha uch tomonlama yig'ilishlar;
- 2) Sinf ichki nizomlarini birgalikda ishlab chiqish;
- 3) "Sinf hayotida men" loyihasi orqali fikr almashuv.

Samarasi: Har bir ishtirokchi o'zini muhim his qiladi, shaxsiy mas'uliyat kuchayadi.

Yoshlarning har tomonlama yetuk shaxs bo'lib shakllanishi uchun o'qituvchi va ota-onaning uzviy hamkorligi muhim hisoblanadi. Bu hamkorlik orqali tarbiyaviy jarayon bir butun tizim sifatida samarali tashkil etiladi. Shu boisdan, pedagogik tajriba va amaliyotda maktab-oila aloqalarini mustahkamlash, ota-onalarning pedagogik madaniyatini oshirish, o'qituvchilarni psixologik va kommunikativ kompetensiyalari bilan ta'minlash zamonaviy tarbiya tizimining ustuvor yo'nalishlaridan biri bo'lib qoladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Raxmonov Q. "Tarbiyaning nazariy asoslari" – Toshkent: TDPU nashriyoti, 2021.

2. Ergasheva M. “Tarbiyaviy jarayonlarda oila va maktab hamkorligi” – “Ma’naviyat” jurnali, 2020.
3. Karimova D. “Psixologik-pedagogik asoslar” – TDPU, 2022.
4. UNESCO. “Parent and teacher collaboration: Best practices from international research.” – 2019.

AKADEMIC JOURNAL OF EDUCATIONAL RESEARCH (AJER)
international scientific journal
3-son

Nashr qilingan sana: 29.03.2025.
Shrift: "Times New Roman".

